БЕЛАРУСКІ ЗВОН

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Вільня, Вострабрамская вул. 9 (Ostrobramska 9).
Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача сьвяточных дзён.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праўдзівым прозьвішчам аўтара і адрэсам для ведама Рэдакцыі. Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 50 м.
Падпіска на 3 месяцы каштуе 600 м. (з даст. да хаты).
Цана абвестак: перад тэкстам 200 мк., сярод тэксту 300 мк. і на апошняй страніцы 120 мк. за радок пэтыту у 1 шпальт.

Год II. Вільня, Пятніца, 1-га верасьня 1922 г. № 17 (42).

ГРАМАДЗЯНЕ!

9 гэтага жніўня ў месьці Вільні заснаваўся

БЕЛАРУСКІ ЦАНТРАЛЬНЫ ВЫБАРНЫ КАМІТЭТ

для усіх Беларускіх зямель у межах Польскае Рэспублікі.

Камітэт прыступіў ужо да арганізацыі выбараў, маючы на мэце правясьці ў Сойм і Сэнат дэпутатаў, якія шчыра будуць **бараніць нацыянальныя правы беларускага народу, правы нашага працоўнага сялянства і работнікаў, грамадзкую, палітычную і рэлігійную волю для ўсіх грамадзян краю бяз розьніцы нацыянальнасьці і вызнаньня.**

„На Беларускіх абшарах **уся зямля тутэйшаму працоўнаму сялянству!**“ — вось кліч, напісаны Камітэтам на яго штандары.

Абвяшчаючы гэта, Беларускі Цантральны Выбарны Камітэт горача заклікае усіх Беларусаў прыступіць да выпаўненьня свайго **грамадзкага абавязку**, згуртавацца каля Камітэту, аб'яднаць свае сілы і безадкладна закладаць акружныя і абводавыя выбарныя Камітэты у-ва ўсіх выбарных акругох, дзе ёсьць беларускае насяленьне, адносячыся з поўнай верай да камісараў і агентаў Беларускага Цантральнага Выбарчага Камітэту.

Адрэс Камітэту: **Вільня, Віленская вуліца, дом № 12, кв. 6.**

Усімі выбарнымі справамі кіруе **ПРЭЗЫДЫУМ КАМІТЭТУ.**

Старшыня: *Антон Луцкевіч.*

Сэкрэтар: *Міхал Кахановіч.*

БАРАЦЬБА ЗА ПРАВА.

Выбарная барацьба пачалася.

З аднаго боку стаіць беларускае грамадзянства — беларускі народ, той самы народ, які польскім урадам пазбаўлены грамадзкіх і нацыянальных правоў, гучна на паперы абвешчаных Соймам і забясьпечаных міжнароднымі трактатамі. Гэты народ **хоча атрымаць для сябе голас у Сойме** дзеля абароны сваіх правоў.

З другога боку стаіць польская адміністрацыйная ўлада і польскія паны, каторыя згодна працуюць, **каб беларусаў у Сойме ня было**.

І пад той час, як беларусы арганізуюцца дзеля выбару ў Сойм сваіх дэпутатаў, — польская ўлада пачала адкрытую барацьбу з гэтай работай.

Вось „першыя красочкі“—першыя гвалты, учыненыя над беларусамі назаўтрае пасьля абвешчаньня выбараў і „свабоды агітацыі“.

19 жніўня паліцыя арыштавала ў Маладэчне селяніна Сароку за тое, што ён разам з другімі сялянамі напісалі заяву аб далучэньні да Беларускага Цантральнага Выбарнага Камітэту. Пасьля дапросу СарокУ прымусілі даць падпіску аб нявыезьдзе. Пасьля быў зроблены дапрос другім падпісаўшым заяву, каб гэтак запалохаць іх і адбіць ахвоту ад учасьця ў выбарнай рабоце.

Гэты паступак паліцыі ёсьць **праступленьне** па службе, ёсьць грубае нарушэньне закона аб свабодзе выбараў. У дзяржавах, дзе пануе права, а не самаволя ўлады, за такое праступленьне паліцэйскіх аддаюць пад суд і цяжка караюць.

У Вільні, пад вокам вышэйшае ўлады, паліцыя зусім адкрыта, ў белы дзень, каля 2 гадзіны, 29 жніўня пазрывала на варотах і ў браме дому № 12 па Віленскай вуліцы надпісы, што тут зьмяшчаецца Беларускі Цантральны Выбарны Камітэт. Пратэст, быўшаго пры гэтым сябры Камітэту, ня быў прыняты пад увагу.

Ведама, што ніякая ўлада ня можа забараніць арганізаваць беларускія выбарныя камітэты. Вось, паліцыя стараецца зрабіць хоць-бы тое, каб людзі не маглі знайсьці свайго камітэту!

Бяззубая гэта злосьць і нас яна не запужае.

Цікава тут адзначыць яшчэ адзін факт, каторы беспасярэдна з „выбарнай свабодай“ ня зьвязаны, але суліць на час выбарнае кампаніі яшчэ адну небясьпеку: небясьпеку з боку шовіністычна настроенай часьці арміі. Вось голы факт.

У Леаполь, Дзісенскага павету, дзе стаіць пагранічны батальён, прыехаў кс. Зенкевіч, шчыры дэмакрат і абаронца сялян ад усялякіх гвалтаў адміністрацыі,—родам беларус. 13 жніўня тут меўся быць уладжаны вечар, даход з якога павінен быў пайсьці на папраўку касьцёла. Пазваленьне на вечар было атрымана і ад старасты, і ад ваеннае ўлады. Але дэмократызм і беларускасьць ксяндза Зенкевіча шмат каму калола вочы. І вось, падпаручык Немчык, родам з Галічыны, пастанавіў разагнаць вечар. Пастанавіў і зрабіў. Калі-ж проці гэтага ксёндз запратэставаў, дык афіцэр выхапіў шаблю і рассек кс. Зенкевічу галаву.

Гэтых фактаў даволі, каб паказаць, як адносяцца да беларусаў прадстаўнікі ўлады, як улада ў нашым краю паважае **права і закон.** Аднак, гэта не павінна нас палохаць: мы ведаем, што ўсё гэта скончыцца, і вінаватыя пойдуць пад суд, калі ў Сойм пападуць беларускія дэпутаты. І тутэйшыя адміністратары гэта ведаюць: затым-то яны і пачалі барацьбу з беларускай выбарнай работай.

Ды дарма: народ наш ужо расчыніў вочы і пазнаў, дзе праўда. І народ выбярэ ў Сойм сваіх шчырых заступнікаў і абаронцаў, — выбярэ, ня гледзячы на злосьць і скрыгатаньне зубамі тых, хто жыве з крыўды народнай, хто нарушае права і закон.

І. Мялешка.

ГРАМАДЗЯНЕ! Аб кожным нарушэньні адміністрацыяй свабоды выбарнае агітацыі, аб кожным арышце за перадвыбарную агітацыю, аб нявыдачы дакумэнтаў і другіх нарушэньнях закону ураз-жа паведамляйце на пісьме Беларускі Цантраль-

ны Выбарны Камітэт у Вільні (Віленская вуліца дом № 12, кв. 6), або свой беларускі павятовы ці акружны камітэт—найлепш не праз почту, а праз пасланца.

Зямля і выбары.

Падыходзяць выбары ў Сойм, і ўсе палітычныя партыі, якія ў працягу некалькіх гадоў сядзелі ў Сойме ў Варшаве і ніколі аб нас не ўспаміналі, разам пачалі рабіць да беларускага сялянства „салодкія вочы“, гаварыць яму аб сваей прыхільнасьці і аб сваіх клапотах аб яго дабрабыце.

А перад усім пачалі гаварыць аб зямлі.

Зямля—гэта адна з найвялікшых балячак нашага сялянскага жыцьця. Зямля—гэта лятуценьне кожнага нашага беззямельніка і малазямельніка. Зямля—гэта адзіны ратунак у нашым гаротным жыцьці, гэта — вялікі скарб, якога тысячы і міліёны нашых гарапашнікаў дзясяткі гадоў шукалі і ў далёкай Сібіры, і ў Туркестане, і ў Амэрыцы—пад той час, як навакол нас, дома, ляжаць нязьмераныя зямельныя абшары!

Зямлёй лёгка заваяваць нашых сялян, здабыць іх прыхільнасьць і.. галасы на выбарах. Дык усе соймавыя партыі суляць нам яе, сколькі душа жадае. Вось-жа, паглядзімо, што яны зрабілі дзеля здаволеньня нашага народу зямлёй у тыя часы, калі засядалі ў Сойме.

Мо' хто скажа: яны-ж выдалі закон аб надзяленьні сялян зямлёю!

І праўда: выдаць — выдалі, на паперы пекна надрукавалі. Ды хто бачыў, каб яго праводзілі ў жыцьцё?

Ніхто ня бачыў і ня ўбачыць, бо соймавыя партыі не асьмеліліся забраць у паноў дворныя абшары, як загадана гэтым законам. За тое бачылі мы і бачым нешта другое: бачым, як тыя-ж партыі, што цяпер гэтак шчодра суляць нам зямлю ды навет у праграмах сваіх зачалі пісаць гэта, — гэтыя партыі правялі ня толькі на паперы, ала і ў жыцьці закон аб адабраньні ў нас беларускае зямлі, ад вякоў паліванае нашым потам і крывёй, дзеля раздачы яе польскім жаўнерам-колоністам.

Зрабілі гэта ўсе польскія партыі—нікога не выключаючы. І тыя, што цяпер гавораць, быццам яны ў першую чаргу будуць надзяляць зямлёй т у т э й ш ы х жыхараў, калі нашымі галасамі пройдуць у дэпутаты, — тыя гэтак самі далі сваю згоду на конфіскацыю нашых зямельных прастораў дзеля польскае колонізацыі.

Нас дзівіць нясумленнасьць і няшчырасьць гэтых партый, гэтак розных на словах і на дзеле. Але нас зусім ня дзівіць, што п о л ь с к і я партыі стараюцца аб карысьці п о л ь с к і х с я л я н ды зусім ня цікавяцца аб тэй крыўдзе, якая робіцца б е л а р у с к і м с я л я н а м: мы-ж для іх—ч у ж ы я!

У Варшаўскім Сойме дагэтуль ня было беларускіх дэпутатаў, ня было беларускіх палітычных партый, якія маглі-б бараніць там беларускія інтарэсы. Дык за нас ніхто слова не сказаў, калі Сойм гэтак згодна прынімаў закон аб пазбаўленьні нас нашае-ж зямлі. Ясна, што тое-ж будзе і ў новым Сойме, які цяпер будзем выбіраць і мы, калі нашае сялянства прыпадкам паверыць гэтым польскім партыям і ня здолее зразумець, што чужымі рукамі яно нічога не заваюе, што толькі свае беларускія дэпутаты будуць бараніць карысьць беларускіх земляробаў—так, як польскія партыі бароняць карысьць сваіх, польскіх, сялян.

У с я з я м л я—для п о л ь с к а г а сялянства! Гэтак кажуць усе польскія партыі.

Т у т э й ш а я з я м л я—д л я т у т э й ш а г а с я л я н с т в а! Так кажуць беларускія партыі.

Гэткі кліч напісаў на сваім штандары і Беларускі Цантральны Выбарны Камітэт, у каторым аб'яднаніся дзеля дружнага змаганьня за правы і долю нашага сялянства ўсе беларускія партыі—с о ц ы я л-д э м а к р а т ы, с о ц ы я л і с т ы-р э в а л ю ц ы я н е р ы, н а р о д н і к і, х р ы с ь ц і я н с к і я д э м а к р а т ы—і ўсе тыя б е с п а р т ы й н ы я, ў кім б'ецца беларускае сэрца.

І толькі тады т у т э й ш а я з я м л я дастанецца ня чужынцам, а т у т э й ш а м у п р а ц о ў н а м у н а р о д у, калі на выбарах у беларускіх акругох пройдуць сьпіскі кандыдатаў Беларускага Цантральнага Выбарнага Камітэту.

Памятайце, сяляне, што чужыя партыя жадаюць карысьці ня нам, а выключна сабе і свайму народу!

М. Малішэўскі.

Закон аб выбарных сходах.

5 жніўня Сойм зацьвярдзіў закон, які дае поўную свабоду рабіць перадвыбарныя сходы. З прычыны таго, што эндэцкая адміністрацыя, варожая да беларускага насяленьня, будзе рознымі спосабамі прашкаджаць беларускай перадвыбарнай агітацыі, лічучы, што народ ня ведае сваіх правоў, — мы даем тут поўнасьцю гэты закон:

Арт. 1. Дзеля ўсіх сходаў, якія склікаюцца выбаршчыкамі, ці кандыдатамі на дэпутатаў у выбарным часе, значыць, ад дня вызначэньня выбараў, **пазваленьне адміністрацыйнае ўлады непатрэбна.**

Арт. 2. Аб перадвыбарным сходзе **пад адкрытым небам** на плошчах і публічных дарогах асоба, якая той сход склікае, павінна **заявіць** адпаведнай адміністрацыйнай уладзе 1-ае інстанцыі або найбліжэйшым паліцэйскім вартам **(posterunkom policyjnym)** ня менш як за 24 гадзіны да пачатку сходу.

Арт. 3. Заява, аб якой кажа арт. 2, можа быць зроблена на пісьме або на словах і павінна зьмяшчаць у сабе: 1) імя і прозьвішча таго, хто склікае сход, 2) паведамленьне, што гэта ёсьць перадвыбарны сход, 3) адрэс таго, хто склікае. **Улада ўраз-жа выдае пасьведчаньне,** што заява аб сходзе зроблена.

Арт. 4. Памянутыя ў арт. 3 заява і пасьведчаньне вольныя ад усялякіх гэрбовых аплат.

Арт. 5. Гэты закон ні ў чым **ня зьвязывае сходаў у закрытых памяшчэньнях,** пры чым падворак і садок, якія становяць арганічна зачыненую цэласьць з гмахам, лічацца закрытым памяшчэньнем.

Арт. 6. Усе пастановы ранейшых загадаў, нязгодныя з гэтым законам, губляюць сілу закона.

Арт. 7. Гэты закон атрымлівае сілу ад дня абвешчаньня яго, а выпаўненьне яго даручаецца Міністру Унутраных Спраў.

Такім парадкам, згодна з гэтым законам (Ustawa w sprawie wolności zgromadzeń przedwyborczych z dnia 5 sierpnia, 1922 г.) у перадвыбарным часе (значыць, пачынаючы ад 18 жніўня да дня выбараў) можна свабодна, нікога ня пытаючыся і не паведамляючы, склікаць перадвыбарныя сходы ў закрытых памяшчэньнях. Таксама ня трэба прасіць ні ў каго п а з в а л е н ь н я на скліканьне сходу на рынку, плошчы, вуліцы, дарозе, а аб такім сходзе проста трэба п а в е д а м л я ц ь паліцыю загадзя — за 24 гадзіны.

Ведама, паліцыя, лічучы на цемнату народу, можа памыкацца абыйсьці закон, — прыкл., можа адмовіцца прыняць заяву аб сходзе. Гэта — незаконна, і ў такім прыпадку пры падачы заявы трэба мець некалькі сьведкаў, што паліцыя паведомлена аб сходзе.

Карыстайцеся гэтым вашым правам і пазывайцеся на гэты закон!

Абводавыя Выбарныя Камісіі.

Мы ўжо пісалі, што абвод з'яўляецца той гранкай, той клетачкай, дзе адбываецца галасаваньне, інакш кажучы, выяўленьне волі народнай.

Зразумела, што на гэтую аснаўную клетку усяго выбарнага арганізму і трэба зьвярнуць найбольшую ўвагу.

На самым пачатку выбароў трэба па магчымасьці правільна і справедліва выканаць два мамэнты: 1) састаўленьне абводавай камісіі 2) састаўленьня сьпіска выбаршчыкаў.

1. Абводавая камісія, якая складаецца з старшыні і 4 сяброў, закладаецца так: старшыню з яго заступнікам назначае Акружная Камісія, аднага сябру назначае адміністрацыя, а 3-х сяброў выбірае гмінная рада. Там дзе гміннай рады няма гэтых 3-х сяброў выбіраець сход усіх солтысаў гэтай гміны.

Вось тут вельмі вожна і патрэбна, каб у лік гэтых 3-х сяброў правясьці с в а і х п э ў н ы х людзей—б е л а р у с о ў, бо трэба памятаць, што ад працы абводавай камісіі шмат залежыць на правільнасьці самага важнага мамэнту у выбарах гэта падача выбаршчыкам голасу.

У законе сказана, што усе сябры камісіі мусяць быць мясцовымі людзьмі, пажадана каб былі да гэтага і выбаршчыкамі гэтага абвода (ст. 22, п. 5). Хаця ў ніжэйшым пункце закон дае магчымасьць адміністрацыі (палітычнай уладзе) права на выпадак неабходнасьці ня лічыцца з гэтым пунктам (ст. 22, п. 6).

Гэтая самая 22 ст. робіць яшчэ гэткія агранічэньні. Выбары 3-х сяброў камісіі павінны адбыцца не пазьней 2 верасьня; аб выбарах старшыня гміны паведамляе старшыню Акружной Камісіі, але калі паведамленьне ня дойдзе (як, прыкладам, недаходзяць беларускія газэты) да 5 верасьня, дык гэтых 3-х сяброў назначае Акружная Камісія, якія і працуюць да выбароў праз гмінную раду настаяшчых прадстаўнікоў гміны.

У кожным выпадку трэба як мага дабівацца, каб гэтыя тры сябры былі выбраны правідлова і былі свае людзі.

Вельмі важна знаць сябром камісіі, як прадстаўніком народу, што яны на ўвесь час чыннасьці камісіі карыстаюцца апекай закона. Гэта значыць, што за зробленую ім крыўду пры выкананьні сваіх абавязкоў строга караецца законам усякі—будзь ён сабе якісь важны чыноўнік, паліцэйскі ці пан-абшарнік.

Адным словам сябрам камісіі закон абесьпечывае патрэбнае паважаньне і неабходную самастойнасьць і незалежнасьць.

Адказывацца ад заняцьця месца сябра камісіі ніхто ня мае права і не павінен, разумеючы тую важную народную справу, якую яму даручаецца.

Не пазьней, як 8 верасьня павінен быць аканчальна устаноўлены склад абводавай камісіі, які і вывешываецца па усіх гмінах.

2. Састаўленьне сьпіска выбаршчыкаў ёсьць яшчэ важнейшай справай за выборы у камісію.

Трэба памятаць, што галасаваць будзе толькі той, хто унесены ў сьпісак выбаршчыкаў, значыць правільнае састаўленьне сьпіска ёсьць аснова правільнага выражэньня народнае волі ў цэлым і выяўленьне праў кожнага поўнапраўнага грамадзяніна ў асобнасьці.

Не пазьней 29—VIII у ўсіх гмінах павінны быць вывешаны для агульнага ведама ўсе даныя а састаўленьні з гмін выбарных абводаў, паказаны памешканьні для абводавай камісіі і для самога галасаваньня.

Не пазьней 1 га верасьня ўва ўсіх гмінах павінны быць на відным мейсцы вывешаны абвесткі аб дні выбароў, гадзіне галасаваньня, ліку паслоў, прыпадаючых на даны акруг, аб месцы, часе, парадку і апошнім тэрміне заявы што да кандыдатур; урэшце, аб асабістым складзе і падробным адрэсе Акружной Камісіі.

Калі гэта ня будзець выканана ў належны час патрэбна неадкладна паведаміць аб гэтым бліжэйшы Беларускі Акружны Выбарны Камітэт.

Усе гэтыя абвесткі павінны быць расклеены па ўсіх навет найменшых вёсках. Зрываць іх ня можна. Абарваныя павінны зараз-жа быць заменяны новымі.

Не пазьней 8 верасьня павінен быць састаўлены сьпісак выбаршыкаў кожнага абвода аддзельна. У сьпіску павінна быць паказана прозьвішча выбаршчыка (у алфавітным парадку) імя, заняцьце, дзень, месяц і год араджэньня ці пэўны ўзрост і з якога часу жывець у даным абводзе.

Кожны выбаршчык уносіцца ў сьпісак к таму абводу, ў якім жыў да дня 17 жніўня г. г.

Сьпіскі састаўляюць прэзыдэнты гарадоў, бурмістры, войты гмін і г. д.

Не пазьней 9 верасьня гэтыя сьпіскі павінны быць у распараджэньні старшыні абводавай камісіі, якая іх перагляда і зацьверджае.

Не пазьней 15 верасьня абводавая камісія пасылае зацьверджаныя сьпіскі ў Акружную Камісію і адначасна ў усіх вёсках абвода для агульнага ведама, а так сама вывешывае абвесткі па ўсіх вёсках аб тым, што з 16-га верасьня ў памешканьні камісіі вывешаны сьпісак выбаршчыкаў.

У працягу двух тыдняў, лічучы ад 15 да 28 верасьня, сьпісак выбаршчыкаў павінен быць аткрыты для агляду штодня 6 гадзін у самы выгадны час для мясцовых жыхароў. Да 29 верасьня кожны грамадзянін мае права ўнясьці заяву ў абводную камісію патрэбуючы ўключыць у сьпісак яго самога ці іншага з выбарнага абвода. Заявы можна рабіць на пісьме і вусна, але неабходна сьлядзіць, каб заявы былі занесяны ў пратакол. Зразумела, што заявы павінны мець довады. Заявы на пісьме мусяць быць падпісаны інакш ня будуць прыняты.

Абводовая камісія павінна неадкладна ўнясьці неправільна прапушчанага ў сьпісак.

У адказ на заяву аб неправідловым ўнясеньні ў сьпіскі асобы, ня маючай выбарных правоў, камісія павінна ў працягу 24 гадзін паведаміць гэтую асобу, з паведамленьнем яе аб тым, што яна карыстаецца правам у працягу 3 дзён, ва ўсякім выпадку, не пазьней 5 кастрычніка, даць у камісію вусна ці на пісьме доказы сваіх выбарных правоў.

На ўсе пастановы абводовай камісіі кожны выбаршчык мае права жалавацца Акружной Камісіі. Тэрмін падачы жалабы 3 дні, лічачы з дня уручэньня зацікаўленай асобе пастановы абводавай камісіі.

Усе заявы, паступаючыя ў абводавую камісію да 13 кастрычніка (уключна) яна павінна пераслаць у Акружную камісію.

На гэтым покуль роль абводавай Камісіі канчаецца.

Вельмі важна, каб кожны выбаршчык даглядзеў сам ці ўнесен ён у сьпіскі і прыняў усе патрэбныя меры—ў парадку, які паказаны вышэй, дзеля таго, каб абараніць свае правы, калі яны нарушаны.

Хто прапусьціць паказаны вышэй тэрмін і згубіць свае мейсца ў сьпіску, той траціць права голасу і зусім прападае ва ўсей выбарнай кампаніі.

Трэба добра запомніць, што з адзінак складаюцца сотні і тысячы і што адзін голас іншы раз рашае спорку паміж кандыдатамі,—каму папасьці ў Сойм.

Вёска адгукнулася.

Жыхары Маладэчанскай гміны (45 ж.) і Красьнянскай—(21 ж.) прыслалі заявы аб далучэньні да Беларускага Цантр. Выбарнага Камітэту. Ня глядзючы на законнасьць гэтых заяў паліцыя робіць беззаконьне і прасьледуе падпісаўшых заявы і дзеля таго мы ня можам надрукаваць іх прозвішчы.

Б. Ц. В. К. прызывае ўсіх беларусаў не пужацца самачынстваў з боку польскай адміністрацыі, а цьверда і адналіта стаяць у абароне беларускіх інтарэсаў. далучацца да Цантр. Выбарн. Камітэту і ў час выбараў галасаваць за беларускі сьпісак.

Куткі Усходняй Беларусі.

Глядзі № 16

Красьненскі павет Смаленшчыны. Тутэйшы народ—„палякі з маскоўскага боку“, як кажуць мсьціслаўцы,—тыповыя беларусы. Русыфікатарскія думкі тут моцныя, асабліва сярод інтэлігенцыі, якая лічыць сябе найчасьцей „вялікарускай“. Прыхільнікаў адраджэньня мовы бадай што няма, але ідэя культурна-эканамічнага адраджэньня Беларусі, як асобнае адзінкі прыемна многім. Дзенедзе атрымліваецца „Савецкая Беларусь“, якая дзівіць спачатку, а потым будзіць шчырую сьвядомасьць.

Гомельшчына, Магілеўшчына, Горацк. павет. Тутэйшыя беларусы выяўна адзначаюцца сваімі этнаграфічнымі асобнасьцямі: белыя сьвіткі „на вілачках“, цікавае галаўное убраньне кабет, чыстая беларуская мова. Русыфікацыя захапіла павет, але карэньням беларускім значна не пашкодзіла. Прыхільнікаў адраджэньня шмат. Гэта інтэлігенты: паштовыя чыноўнікі, служачыя, настаўнікі, вучні студэнты і простыя сяляне. Інтэлігентам пачала падабацца родная песьня, яе культывіруюць, зьбіраюць, сьпяваюць на спэктаклях. — Есьць каля 10-15 чалавек настаўнікаў добра ведаючых беларускую мову, знаёмых з літэратурай. Нядаўна меркавалі адчыніць Белар. Сэкцыю пры Аддзеле Народнай Асьветы; у с. Фешчаўцы—беларуская школа, беларусы каталікі слухаюць там казаньні на беларускай мове; ёсьць невялічкая бібліятэчка. Дзяцьмі ў школах іншы раз ставяцца спэктаклі (гарадзішча і інш.) на беларускай мове, імправізаваныя п'есы, дэклямуюцца вершы.

У **Дрыбіне** ёсьць беларускі настаўніцка-вучнёўскі гурток, які карыстаецца добрай пашанай сярод сялян; галоўная дзейнасьць—спэктаклі, галоўным чынам творы Аляхновіча: „Каліс“, „Манька“ і інш.

У в. **Серпаслаўлі** заложан беларускі гурток „Скарбёнка“ (у назове ідэал працы) з вучняў ІІ-й ступені, настаўнікаў, сялян, вучняў школы дарослых. Гурток мае шырокія мэты: даць самаадукацыю сябром гуртка, пашырыць сьветагляд сялян, высьледаваць народную мудрасьць і народную паэзію, навучыцца добрай роднай літэратурнай беларускай мове. Гурток заложан тутэйшым каморнікам-аграномом Мік. Лайковым. Гурток залажыў ужо бібліятэку, выпісаў „Савецкую Беларусь“, няма толькі беларускае літэратуры; сябры гуртка зьбіраюць сходы ў хаце чытаньня, чытаюць газэты, кніжкі, пачалі ўжо зьбіраць песьні, прыказкі, прыпеўкі, казкі, ёсьць некалькі сшыткоў; падрыхтавалі і будуць хутка ставіць „Каліс“ Ф. Аляхновіча. Гурток малады, але моцны, цьвёрда й з пэўнасьцю пайшоў наперад. Па сёлах і вёсках ёсьць і іншыя беларускія гурткі, або сэкцыі пры культ-асьветах. Горкі—даўны цэнтр беларускага руху на магілеўшчыне. Раней казалі, што студэнты інстытуту калітошняга складалі „Тараса на Парнасе“ і хоць гэта й ня было падцьверджана, але самая думка сьведчыць аб адносінах студэнтаў да Беларусі. З 1917 году ў Горках істнавала й добра працавала Беларуская сэкцыя вучняў сярэдніх сель.-гаспад. школ, цяпер студэнтаў с. г. інстыт. Гэта сэкцыя заўсёды будзіла сьвядомасьць сярод вучняў, жыхароў гарадзкіх і настаўніцтва. Яна ставіць часта спэктаклі (больш 10-ку), мела прадстаўнікоў на настаўніцкіх зьездах, дзе паднімала пытаньні аб адраджэньні. Цяпер сэкцыя студэнтаў апрыч культурна-прасьветнай працы займаецца й навуковымі досьледамі аб гаспадарцы Беларусі.

Поўдзен Гомельшчыны мае больш беларускіх гурткоў і больш сьвядомы — пашыраецца газэта „Савецкая Беларусь“, шкада, што, няма кніжак—гэта агульная крыўда. Навет у прылучанай да Гомельшчыны часьці беларускай Чарнігаўшчыны пашыраецца сьвядомасьць. Абыдзе ля граніцы з Украінай закладаюцца беларуска-украінскія гурткі.

Моцным беларускім гуртком зьяўляецца на Магілеўшчыне Бялынічы. У Чавускім павеце ёсьць гарачыя абаронцы роднае мовы ў школах сярод настаўнікаў. У самых Чавусах настаўніцтва чытае беларускія газэты і на запытаньне аб мове, аб уменьні чытаць па беларуску, зьдзіўлена пытаюць: „А чаму-ж?“ Гэта лепшы адказ, які добра малюе становішча.

Гэта маленькія кароценькія нарысы беларускіх кутоў і руху на Усходняй Беларусі. Шпарка бягучы час, адсутнасьць цэнтральнага мейсца, якое-б кіравала рухам, не дазваляюць больш даць фактычнага матэр'ялу, які шмат багацейшы, чым прыведзены ў гэтым допісу. Але й з карот кіх нарысаў відаць як пыхаюць агні адраджэньня, як блізка прыймае Усходняя Беларусь да сэрца долю Беларусі Заходняй, сваёй роднай сястры, ад якой у культурным становішчы, на шляху адраджэньня чакае дапамогі і спачуцьця.

Габрыель Мсьціславец.

(„Сав. Бел.“ № 13 1921 г.)

АД РЭДАКЦЫІ. З гэтага артыкулу бачым, што беларускі адраджэнскі рух, не зважаючы на страшэннае эканамічнае становішча краю, разрастаецца і не пужаецца удараў руйнуючага камуністычнага молата.

Усебеларускі зьезд 1917-га году.

Вясною 1918-га году, прыгожым цёплым раньнем, дэкляраваўшым добры дзень, пакінуў я Смаленск, выяжджаючы дамоў на лета.

Падвазілі мяне каапэратыўшчыкі, прыяжджаўшыя ў Смаленскі Саюз па тавары.

Знайшоў я іх проста на рынку, дзе па нашскіх шэрых вопратках, па мяккаму абліччу, па гаворцы і навет па конях і вазох пазнаў, што людзі з нашага боку.

Яны ўсе аказаліс з' воласьці сумежнай з нашай і адзін з іх зараз згадзіўся падвезьць мяне за самыя малыя грошы.

Чалавечак гэты быў з сухой рукою, шапку насіў ссунутую з лобу назад, гаварыў казьліным тэнарком і быў надта зюклівы. Зваўся Кузьма.

Вёрст дваццаць праехалі ўжо мы, а ён ня сьціх ні на мінутку і шмат чаго пасьпеў пераказаць аб цяперашнім жыцьці ў нашых краёх.

Разы два пачуў я ад Кузьмы, што іх каапэратыў завецца „Беларус“. Гэта мяне зьдзівіла.—«Але, — падумаў я, — гэта, відаць, ня маець ніякіх зьвязкаў з нашым адраджэньнем», і з той назовы разінуўся на мяне страшэнны, чупірадла яць (ѣ) і закруціліся сабачымі хвастамі два русіфікатарскія эсы (с)...

Але усё-ж было цікаўна. Аб'ехаўшы бязмальна ўсе буйнейшыя на бацькаўшчыне гарады, я толькі ў Магілеве відзяў гасьцініцу з назваю „Беларусь“, ато скрозь нічога ня было ў падобных назвах, што-б нагадала імя беларуса ў „Сѣверо Западномъ Краѣ России матушки“. Былі „Масквы“, „Кракавы“, навет „Парыжы“ і „Неаполі“, а „Беларусі“, за адзіным выключэньнем, ня было. Дык назва каапэратыва мяне зацікавіла.

Тымчасам пад'ехалі мы пад гару, і ўсе вылезьлі з калёс. Вазы паціхеньку паўзьлі на верх, падводчыкі-ж сабраліся у вадзін груд і заняліся кручэньнем папіросак, каб узьехаўшы і сеўшы, шпарчэй паехаць і курыць.

Аж неўспадзеўкі пытаецца у мяне Кузьма пры ўсіх:

— А што цяпер з Беларусьсю пасьля таго леташняга зьезду?

— Якога зьезду? — яшчэ балей зьдзівіўся я, што землякі мае навет і пытаюцца аб Беларусі, бо прызвычаіўся раней да поўнай несьвядомасьці. Думаў, што ў нашай староны толькі наша ваколіца трохі ведае цераз мяне аб сваіх нацыянальных справах.

Хлопцы-ж паглядзелі на Кузьму і засьмяяліся.

— Мы пасылалі яго летась дэлегатам на зьезд у Менск рабіць сваю рэспубліку, — сказаў адзін байчэйшы.

- Чаго-ж дурні сьмяіцёся?—дабрадушна загневаўся Кузьма.

— А чаго-ж ты ўцякаў са зьезду?—пажартаваў другі.

— Ці я казаў вам, што ўцякаў? — абурыўся Кузьма і потым з гонарам дадаў: — як леў бараніўся, а яны — „ўцякаў“...

Бойкі хлопец прыжмурыў вока, ссунуў шапку на патыліцу, добра ўдаўшы Кузьму, і ягоным казьліным тэнарком, махаючы па ягонаму сухой рукою, раптам зацягнуў:

Спрадвеку мы спалі, і нас узбудзілі,
Сказалі, як трэба рабіць,
Што трэба свабоды, зямлі-і-і. .

Навет я ня мог удзержацца ад сьмеху. Смяяўся й сам Кузьма.

— Вот-то дурань, — плачучым галаском загаварыў Кузьма; — думаець, што з мяне сьмяецца... Ты, браце, сам над сабою сьмяешся!

— А дзе вы навучыліся пяяць нашу марсельезу? —спытаўся я ў хлапца.

— Ды ён-жа, ён усю воласьць навучыў, — увідзеў я палец, выстаўлены штыхам у грудзі Кузьмы.

Кузьма ўдарыў яго па руцэ, хлопец засьмяяўся:

Гэта-ж наш герой! Рэспубліку сваю рабіў!

— Вот-то цемната! Божухна-Бацюхна, вот-то наша цемната! Што з вамі з такімі зробіш, — лемантаваў Кузьма, шукаючы ў мяне спагады.

Калі мы селі на вазы, ён закурыў, забыў на жарты і спакойна сказаў:

— А я хоць трошкі іх усьведаміў. Самі захацелі назваць каапэратыў наш „Беларусам“...

Усё чутае было для мяне нязвычайнай навінаю. Нічога падобнага не чакаў я сустрэць у глухім закутку Смаленшчыны ад якога бліжэйшая зялезная дарога за сто вёрст. Я не пазнаваў сваіх сялян.

А дзядзька даўно... такі? — спытаўся я.

З леташняга, браце, году, пасьля таго зьезду.

— Цікаўны быў зьезд? — прыкінуўся я незнайкам, каб пачуць больш ую беспасрэднасьць.

— Ці-ж вы нічога ня ведаеце? — з захаваным закорам павярнуўся да мяне Кузьма. — А я, прызнацца, падумаў што вы з „народных“. Вучоны, з Смаленску едзець і пабеларуску гамоніць,— верна, думаю сабе, народны чалавек. .

— Каго вы празываеце народнымі людзьмі?

— А гэтых-жа, што хочуць, каб наша усё было, каб, значыцца на ногі паставіць Беларусь.

— Га! Чаму-ж дзядзька аб тое ня спытаўся?

— Ждаў, можа вы што скажаце. Ды й цяпер... — патупіўся ён, — відзіце... свае-ж сьмяюцца.

— Ну, хлопцы жартавалі, на іх ня можна крыўдзіцца.

— А ці-ж я думаў крыўдзіцца?! Вядома, хлопцы маладыя ім абы з чаго дурэць. Ды й яны не такія, як вы, можа, падумалі... Дружныя хлопцы... З мяне яны сьмяюцца, але каб хто ім, браце, што сказалі супроць беларусаў... пачулі-б што іншае.

— А як на вас глядзяць бальшавікі вашае воласьці?

— А хай сабе глядзяць, як хочуць, я іх не баюся! Якія там бальшавікі, — гора адно. Я добрых бальшавікоў яшчэ ня відзяў. А таго пьянага чарнамазага падлу, што зьезд наш разагнаў, каб дзе злавіў, то зараз-бы яму каюк зрабіў, хоць душагубства ня люблю.

— За што-ж такая злосьць?

— За тое, браце, што ён біў нашых людзей, дэлегатку біў. Дзяўчына такая, што ён і ў падмёткі ёй ня варты, а ён біў яе высьпяткам, ботам, таптаў нагамі...

Кузьма ўздыхнуў.

— Як-жа так? — паддаў яму ахвоты апавядаць.

— Быў гэта астатні дзень зьезду. Позна ўжо, ноч, а ў нас у тым тэатры, ну, вось якраз, як на Вялікадне ў царкве. Неяк і радасна, і смутна, і хто ведае, што з табою робіцца, хрыстосавацца хочацца з усім народам. Гэта-ж ня жарты: рэспубліку сваю, Беларусь няшчасную, на ногі ставім, зараз правіцельства народнае выбіраць будзем... Аж тут і крыкні нехта: бальшавікі прыехалі нас разганяць. Што за ліха, — думаем сабе, — здаецца-ж, супроць іх нічога не пастанаўлялі, контр-рэвалюцыянэраў сярод нас няма: усё мужыкі, салдаты, народныя людзі з мужчкоў. Хочам, каб усё пайшло народу, і зямля, й лясы, і ўласьць, — за што-ж яны разганяць нас будуць? Па іхнаму-ж хочам, толькі каб, значца, без непардку, бяз глуму. Мы-ж на сваёй зямельцы, а сярод іх — усякія прыблуды, што чужога краю не шчадзяць, без патрэбы нішчуць, вядома, за вайну сабралася іх на фронце розных, ня столькі добрых, як нягодных. Не! крычаць: выхадзі! стрэльбамі пагражаюць, прысыпала іх да дзьвярэй, як нячыстае сілы. І ўсё народ ня нашскі, дзёрзкі, не панімаючы. Крычаць, гоняць, а чарнамазы, начальнік іхны, узьлез наўперад і нешта п'янае там брузьдзіць. Відаць, што чалавек упіўшыся і не разумеець, куды залез. Не дадзімся, думаем сабе! Загарадзіліся лаўкамі, хатылькамі сваімі харчавымі. Дзе-ж там, хіба-ж з голымі рукамі абаронішся супроць такой навалы. Віджу я з бліжэйшымі каля сябе, што кінулася гэтае зьвяр'ё, каб забраць нашых народных людзей. Кінуліся і мы наўперад ратаваць. Аж там цэлая бойка! Схапіліся нашы салдаты з тымі, што зьявіліся разганяць. Тузгаюцца, цягаюцца. Віджу я, што тут-жа, дзе прадстаўляюць тэатры, наўперадзе бароніцца тая дэлегатка, бойкая дзяўчына, такія прамовы на зьезьдзе казала, што прост за сэрца хапала. Тады падходзіць да яе чарнамазы падла і нешта пасьміхаючысь ёй кажаць, відаць, зьняважлівае нешта для яе. Раптам шчуп яна сабе ў кішэню, выцягнула маленькі чорны левальверчык і наставіла на яго, — аж мае сэрцайка замлела: кляпсь,— асечка. Тады яна тым левальверчыкам як тахнець яго па санках, аж пахіліўся. І што тады ўзьнялося там, то ў пераказаць мне трудна. Кінуліся яго салдаты на дзяўчыну і з ім разам. Павалілі, б'юць чым папацэя, прыкладамі, нагамі, за валасы цягаюць. Насілу нашы вырвалі бядпягу з іхных рук. Бараніў трохі і я, не стаяў рукі злажыўшы. Але зараз дастаў сабе такі удар у сьпіну, ці ні прыкладам толькі, што думаю: хоць-бы жывым ад гэтых бэсьцій вырвацца. Гляджу, а ўжо вядуць некаторых народных людзей пад канвоем ды на двор. Прапала наша справа, трэба ратавацца, уцякаць. Бягу у дзьверы: стой, кажуць, і ты там біўся? Я доўга ня думаўшы, шмык назад, схапіў на галаву нечую вялікую чорную папаху, пад нагамі валялася, і йду назад. Стой! — крычаць, і ты там біўся? — Не, кажу, таварышы, я ня той, я ня біўся, той з другімі разам выскачыў у заднія дзьверы. Паверылі, не пазналі і пусьцілі на вуліцу. А там, уздоўж дзьвярэй поўна грузавікоўаўтамабіляў з кулямётамі, з салдатамі, і на вуліцы поўна салдатаў, не разабраць, хто свой, хто не. Тут мяне злавілі і пагналі з другімі арыштаванымі ў нейкі склеп. Праседзілі мы ноч. Крэпка ўзяло усіх за сэрца: вот табе, Беларусь няшчасная!—думаем сабе: біў цябе цар з панамі, а цяпер простыя прыблуды за тое-ж узяліся. Не падняцца табе на свае ногі, бедная. Плакалі мы, браток мой, седзячы там, шчыра кажу — плакалі...

— А цяпер-жа дзядзька спадзяецца, што будзе Беларусь?

— Цяпер! Цяпер, браце, ўся наша воласьць, як адзін, паставіцца грудзямі за яе? Як-жа ёй ня быць? Ня мы, дык нашы дзеці паднімем-ткі яе на свае ногі

Кузьма змоўк, гэйкнуў на каня і пагнаў яго, як бы хацеў ляцець — за хоплены, узварушоны, сьмелы.

Я. С.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Алькоўская гміна, Вялейск. пав.

Сумненька ў нашай гміне. Штосьці цяжкое, тупое прыціснула ўсіх. І нідзе ніякага просьвету. Дзеткі нашы бяз школак, цемныя, загнаныя. У цэлай гміне была неякая нібыто школа, але дзяцей мала пасылалі. Летась была ў нашай гміне беларуская школа ў в. Хадасох, дзеткі ўсе хадзілі вучыцца, але ражном у воку была яна нашай шляхце і гміннай адміністрацыі і яны арыштавалі настаўніка тэй школы і звязьлі кудысь. Дзе ён цяпер невядома. У вапошні час сталі зьяўляцца ў нас банды, каторыя вельмі ужо бушуяць. Парагістравалі ў нас коняў у вагульным большая палавіна конэй добрых, прынята. У вадней вёсцы было усіх коней 17. Прынятых 12, а нягодных 5. Але тыя 5 коней няварты нічога, бо зусім здыхлякі. Кажуць скора будуць браць. З чым жа мы тагды застанёмся, мілы Божа? Дзеж справядлівасьць? За вайну выгнулі коні, цяпер чалавек сяк-так зга русьціў якое каняне; прадаў і кобанкоў і кароўку, есь сам поснае, езьдзіў кудысь за вёрст сто купляць каня, а цяпер забяруць і ўсё табе тут. А хлеб даваць трэба, а падаткі разныя плаці. Эх, цяжка, сумненька жыць. Як-то кажуць: і б'юць, і плакаць не даюць. Калі-ж які канец будзе, людцы мілыя?...

У. Н.

Паліцыя парушае выбарны закон.

Жыхар мястэчка Маладэчына гр. Сарока 19 жніўня зьбіраў подпісы аб

Грамадзяне! Пільнуйце, каб вас упісавалі ў сьпіскі выбаршчыкаў!

далучэньні да Беларускага Цэнтральнага Выбарнага Камітэту. Даведаўшыся аб гэтым Маладэчанская паліцыя арыштавала гр. Сароку зьняла дапрос і, узяўшы падпіску аб нявыезьдзе з Маладэчына, выпусьціла на свабоду. Але гэткія нарушэньні выбарнага закону, ні пужаньне абшарнікоў не адстрашаць нас ад сваіх думак. Вось былі ў нас неякія агітатары і пабеларуску гутарылі і гаварылі такое, што аж валасы ўставалі і залатыя горы абяцалі, аднак іх не арыштавалі. Тут мы і зразумелі дзе нашы, а дзе ваўкі ў авечай скуры.

Тутэйшы.

М. Іказнь Дзісенскага пав.

У нашым мястэчку вельмі хацелі пабачыць свой родны тэатр. І вось запрасілі артыстаў з Вільні з Беларус. Драмат. Майстроўні, каб згулялі вечарыну. Але Дзісенскі староста не даў дазволу. Вось ужо калі сапраўды дыхнуць не даюць.

Жыжа.

м. Горадня.

У Горадні і ваколіцы сярод беларусоў пачаліся вобыскі і арышты. У Горадні заарыштована 2 братоў П. і Б. Юрэчко і у ваколіцы Горадні — больш 20 асоб.

Прычыны арыштаў — трымаюцца ў тайні.

Усіх заарыштованных, як кажуць, палічаецца 27 асоб, ўсе яны сядзяць у Горадні ў арышце следчым. N.

Беларускае Жыцьцё.

◆ «Кгупіса» ажыла. Вядомая беларуская каталіцкая газэта „Кгупіса", пасьля доўгага перарыву, стала ізноў выходзіць лацінскімі літэрамі.

◆ Беларуская вечарына. У Вялейцы 3 верасьня адбудзецца беларуская вечарына, якую ладзяць Віленскія беларускія артысты. Прадстаўлена будзе «Страхі жыцьця» драма у 3-х актах і „Сватаньне" жарт.

◆ Новы беларуска-маскоўскі слоўнік. Пісьменьнік Власт злажыў вялікі беларуска — маскоўскі слоўнік.

◆ Жалобнае набажэнства. 31. VIII у касьцеле сьв. Мікалая ў дзень угодкаў сьмерці с. п. Яна Луцкевіча адбылося жалобнае набажэнства.

◆ Геаграфія Беларусі Аркадзія Смоліча, выпуск II вышла з друку. Выданьне другое значна перароблене і пашыранае. Выпуск II зьмяшчае: Насяленьне Беларусі і яго гаспадарная дзейнасьць. Паасобныя краіны Беларусі.

І-я Віленская Беларуская Гімназія.

У сераду, 30 верасьня адбылося першае ў наступаючым вучэбным 1922-23 годзе паседжаньне Педагагічнае Рады Першае Віленскае Беларускае Гімназіі, на якім Дырэктар гімназіі п. Тарашкевіч зрабіў детальны даклад аб рэарганізіцыі гімназіі.

У гэтым годзе гімназія будзе істнаваць у складзе васьмёх клясаў (малодшыя клясы будуць мець паралелі) па канцэсіі, выданай Віленскім куратарам. Што датычыць вучэбнага пляну, то ён прыстасован да тыпа гуманістычных гімназіяў з абавязковымі мовамі лацінскай і нямецкай.

У гэтым вучэбным годзе будзе зьвернута вялікая ўвага на выкладаньне нямецкае мовы, якая будзе пачынацца з другой клясы. Перад педагогамі пастаўлена мэта, каб скончыўшы гімназію вучні маглі чытаць і разумець нямецкую навуковую літэратуру, як добра ведама, самую багатую.

Так сама зьвернута ўвага і на гісторыю. Пэдагогам гісторыкам даручана пазнаёміць вучняў, апрача звычайнага курса, з пачаткамі права, палітычнае эканоміі і эканамічнае геаграфіі. Такім чынам, лекцыі гісторыі павінны атрымаць характар сучаснасьці і разьвінуць у вучняў ахвоту да самастойнай грамадзянскай працы.

Павялічаны лік лекцыяў з польскай мовы, дзеля чаго будуць выкладацца геаграфія і гісторыя Польшчы.

Хворае пытаньне гімназіі — выкладаньне матэматыкі — так сама разьвязана: матэматыку ў гэтым годзе будуць выкладаць лепшыя беларускія педагогі, аўтары матэматычнае тэрміналёгіі — п. А. Луцкевіч, п. Трэпка, п. Рак-Міхайлоўскі і п. В. Багдановіч.

Дзеля таго, каб бліжэй падыйсьці ва дзяцей і мець большы ўплыў на іх выхаваньне і адукацыю арганізуецца пазашкольная праца для вучашчыхся гімназіі. Будуць заложаны пад кіраўніцтвам пэдагогаў гурткі з вучняў па гісторыі, літэратуры, геаграфіі, прыродазнаўству, у якіх маюцца чытацца рэфэраты, ладзіцца экскурсіі, лекцыі, гульні, практычныя заняткі і г. д.

Заняткі пастаноўлена пачаць у суботу, 2 верасьня, а 9 гадз. раніцы.

Беларусы у Латвіі.

19-га і 27-га мінулага чэрвеня ў Латвійскім Сойме разглядаўся бюджэт Беларускага Аддзелу на 192‑—23 вучэбны год.

На утрыманьне Беларускага Аддзелу, 2-х Беларускіх Гімназіяў і Вучыцельскіх Курсаў адпушчана 2.2000.000 латвійскіх рублёў.

Беларускія пачатковыя школы, як і ўсе іншыя пачатковыя школы Рэспублікі, утрымліваюцца з коштаў мейсцовых земстваў і самаўрадаў.

Сельска-гаспадарская школа утрымліваецца коштам Таварыства «Бацькаўшчына» і дапамогамі ад Міністэрства Земляробства, якоя адпускае Т-ву на гэту справу да 200.000 рублёў у год.

Адносіны Латвійскага Грамадзянства і Ураду да беларусаў — добрыя.

Як яскравы прыклад гэтага можа сьведчыць той факт, што, калі пры абгаварываньні бюджэту Беларускага Аддзелу адзін з летгальскіх клерыкалаў, дэпутат Кемп, унёс прапазыцыю выкрэсьліць крэдыты на Беларускі Аддзел, дык на яго з абурэньнем абрушыліся дэпутаты ўсіх фракцыяў і прапазыцыя яго была рашуча ўсім Устаноўчым Соймам адкінута. Сказанныя пры гэтым некаторымі дэпутатамі, у нашу абарону, прамовы гэтулькі для нас цікавы і важны па свайму зьместу, што Т-ва „Бацькаўшчына" пастанавіла выдрукаваць іх асобнай кніжкай. (Б. С)

СЯЛЯНЕ! Дамагайцеся сваіх школ у роднай мове. Састаўляйце прыгаворы аб адчыненьні беларускіх школ. Зьвертайцеся за парадай і запамогай да Беларускай Цэнтральнай Школьнай Рады. Памятайце, што ў асьвеце — наша моц.

Што чуваць у сьвеці.

Віленскае пытаньне.

Сэкрэтарыят Лігі Нацый аб'явсьціў рапарт ваеннай кантрольнай камісіі, падпісаны вядомым палкоўнікам Шардіны. У рапарце гаворыцца аб Віленшчыне; там паміж іншым апраўдываецца адказ Літоўскага ураду прыняць праект Гіманса і кідаюцца цяжкія абвінавачаньні па адрэсу Полшчы. Палк. Шардіньні робіць паважныя закіды па пытаньню аб выбарах у Віленскі Сойм.

Цяжкае становішча Аўстрыі.

Гаспадарскае становішча Аўстрыі — крытычнае. Прадуктаў на пражыцьцё хопіць толькі да зімы. Ня лепш стаяць і грашовыя справы. Лік безработных шпарка павялічываецца. Забастоўкі шырацца.

Так у Вене дайшло да крывавых падзей. Безработныя кінуліся на парлямант, закідаючы каменьнямі і абломкамі паліцыю, якая пусьціла ў ход халоднае аружжа — шмат забітых і раненых.

Дзяржавы Эўропы моцна занепакоены будучынай Аўстрыі.

Забойства Колінза.

Начальнік дзяржаўнага войска ў Ірляндыі Колінз быў забіты пры перастрэлцы з паўстанцамі.

З прычыны сьмерці Колінза зываецца сьпешна ірляндзкі парлямант.

Камуністы ідуць на выбары ў Польскі Сойм.

„Слов. Пол." паведамляе, што камуністы выстаўляюць свае сьпіскі па Горнай Дамброве і Усходняй Галічыне.

Безрабоціца ў Англіі.

Згодна з апошнімі данымі міністэрства працы ў Англіі налічаецца 1.232.100 безработных.

Мабілізацыя ў Расеі.

Ня гледзячы на уселякія канфэрэнцыя аб разбраеньні, урад саветаў выдаў загад аб мабілізацыі радз. 1901 г.

Крывавыя падзеі ў Гаўры.

Паміж паліцыяй і работнікамі дайшло да бойкі у час якой забіта 3 асобы і 37 ранена.

Француска-расейскае збліжэньне.

Пасол Францускі ў Маскве вядзе паважныя перагаворы з Саветамі аб адкрыцьці Крэдыту Францыі для Расеі. („Р. К")

З Літвы.

— Літоўскі урад зьвярнуўся да Саюзу Народаў з просьбай разгледзіць пытаньне аб Віленшчыне. Па чутках гэтая просьба будзе разгледжана ў бліжэйшай сэсіі Саюза Народаў.

— Уводзіцца новыя літоўскія грошы. За адзінку грашовую прынятэ „літас", які дзеліцца на 100 цэнтаў і раўняецца 125 нямец. мар.

Пісьмо ў рэдакцыю.

Паважаны гр. Рэдактар.

Дазвольце у В. паважнай газэце злажыць кароткую грашавую справаздачу па Драм. Майстроўню Віл. Кам. Пом. Пац ад вайны.

За тэрмін ад 21 ліпня да жніўня г. г. уключна. За адзначаны тэрмін склалі пазыкі і ахвяры: А. Каздоўскі — 5000 п. м., Г. Ліхадзіеўская — 500 м., І-ая Віленскае Бел. гімназія — 15.000 м., Д-р Гольдбурт 5.000, А. Кожарскі — 2.000, С. Моргенштэрн па подп. лісту № 3 — 3.000, К. Міноровіч 1000, Б. Марухес па пад. лісту № 1-5.200 А. Канчэўскі на пад. лісту № 1 6000, А. Піменаў — 5.000, М. Савінскі — 5000, Ігумен Піліп — 1000 Л. Родзевіч 5.000, А. Уласаў 1000, М. Красінскі — 50.000, В-ст — 21.000, А. К. — 8.000. Чысты даход ад спэктакля, які ладзіўся у Вялейцы 29 ліпеня, — 9.280 м., ад спэктаклю, якія ладзіліся у Маладэчні 12 і 13 жніўня г. г. 48.550 м., Разам 196530 м., а раней паступіўшых 125.960 м., Усяго на 20 жніўня 322.490 м.

Выдаткі зробленыя да 20 жніўня: 1. Будоўля печы у залі: а) матэр'ял — 35.500, б) праца — 30000, — разам 65.500 м., 2) пабелка залі — 40.000 м., 3) Праводка электрычнасьці на сцэну: выдана на матэр'ял — 60.000. Усяго 165.500 а раней зробленымі выдаткамі 279.590 п. м.

Складаем падзяку за зложаныя ахвяры і зварачываемся да усіх грамадзян, каму дарага культурная праца прысьці да нас на помач з парадай і ахвярай.

Кіраўніцтва Майстроўні.

Першая Віленская Беларуская Гімназія

(Вострабрамская вул., № 9.)

Заснавана у 1918 г. Заснавана у 1918 г.

Гімназія істнуець у складзе 8 поўных клясаў (чатыры малодшых маюць паралельныя клясы).

Навукі выкладаюцца на **беларускай мове** ў абойме гімназій **гуманістычнага тыпа** з абавязковымі мовамі нямецкай і лацінскай.

Арганізуецца для вучашчыхся пазашкольная праца. (гульні, экскурсіі, лекцыі.)

Прыймо дзяцей ўва ўсе клясы працягнута да 1 кастрычніка (актабра)

Заявы прыймаюцца і спраўкі даюцца ў канцэляры гімназіі штодня ад 9 г. раніцы да 2 гадз.

Дадатковыя сэсіі ўступных экзаменаў у I—VIII клясы назначаны на 7—9 верасьня і 28—30 верасьня.

Для асоб, не пасьпеўшых падгатавацца з беларускіх навук назначана спэцыяльная дадатковая сэсія з гэтых навук на 20 верасьня (беларуская мова, пісьм.) і 22 верасьня (беларуская мова — вуст. экз. і геогр. беларусі).

Пачатак заняткаў 1 верасьня 1922 г.

а 9 гадз. раніцай.

Паведамленьне.

Даводзіцца да ведама прыездных з правінцыі вучаніц і вучняў І Віленск. Белар. Гімназіі ніжэй паданае:

Камітэт Беларускага Таварыства Помачы пацярпеўшым ад вайны на аснове § 9 л. 7 свайго Статуту і пастановы ад 7. II. 22 г. адчыняе ў гэтым годзе два інтэрнаты — асобна для вучняў і вучаніц, пад даглядам вызначаных на гэта Камітэтам кіраўніка і кіраўніцы.

Бацькі, якія хацелі-б зьмесьціць сваіх дзяцей у інтэрнатах альбо самі вучні-аніцы, падаюць аб гэтым заявы ў Камітэт.

Варункі, на якіх вучні-аніцы могуць быць прыняты ў інтэрнат, гэткія: Дзеці павінны мець сваю падушку, коўдру, дзьве пасьцілкі і сяньнік (ложкі дае Камітэт), тры пары бялізны, патрэбную вопратку і для агульнага катла свае харчы: на І палову школьнага году па гэткім разьлічэньню **хлебнай мукі 5 пуд., пшанічнай мукі 5 хунт. круп 1 п.** (пры гэтым 1 хунт круп можа быць заменены 1½ хунт. гароху або фасолі), бульбы 5 пуд. (або адразу 10 пуд. на ўвесь школьны год), **сала або кар, масла 16 хунт., алею 8 хунт., буракоў 20 хунт. цыбулі 3 хунт., грыбоў 1 хунт.** і грашмі на апал, сьвятло і службу 18.000 мар. польск.. Харчы могуць быць заменены на І паўгодзьдзе грашмі па істнуючых на іх ценах у Вільні ў часе выплаты.

Далейшая норма харчоў будзе залежаць ад сапраўднага расходу іх у І паўгодзьдзі.

УВАГА: Выдаткі на харчаваньне могуць значна зьменшыцца, калі удасцца дастаць дапамогу на інтэрнат ад „Грамадзянскай Апекі," як на звычайную вучнёўскую бурсу, на што Камітэт мае сталую надзею.

Старшыня Камітэту. Сымон Рак-Міхайлоўскі.

Закладайце Беларускія Выбарныя Камітэты у кожным акругу і у кож. абводзе

Рэдактар-Выдавец Ф. АЛЯХНОВІЧ. Друкарня „ДРУК" Субач, 2.